

#MPΔ2024

Οδηγός Μελέτης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

«Η προστασία της οικογενείας»

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΙΩΑΝΝΑ
ΜΑΝΑΚΟΥ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΠΗΝΕΛΟΠΗ
ΛΙΑΚΟΥ**

13-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

*9^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση
των Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
«Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη»*

Επιμέλεια: Ομάδα Ηλεκτρονικής Υποστήριξης ΜΡΔ 2024 Online

Πίνακας Περιεχομένων

1. Καλωσόρισμα Προεδρείου	3
2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα	4
3. Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών δικαιωμάτων: ρόλος και αρμοδιότητες	5
4. Άρθρο 10 Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα	6
5. Ανάλυση του Άρθρου 10 του Συμφώνου - Επεξήγηση Ορολογίας	7
6. Ειδικότερα ζητήματα	8
<i>6.1. Ενδοοικογενειακή βία: Ενημέρωση και Προστασία</i>	8
<i>6.2. Ισορρόπηση της εργασίας με την οικογενειακή ζωή</i>	9
<i>6.3. Καταναγκαστικοί γάμοι και εγκλήματα τιμής</i>	11
7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες	13
8. Ενδεικτικές πηγές για πρόσθετη μελέτη	13
9. Βιβλιογραφία	14
10. Ηλεκτρονικές Πηγές	14

1. Καλωσόρισμα Προεδρείου

Αγαπητοί και αγαπητές εμπειρογνώμονες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε στην 9η Μαθητική Προσομοίωση «Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη» και συγκεκριμένα στην Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων με θεματική την **Προστασία της Οικογένειας**. Ελπίζουμε το συνέδριο αυτό να αποτελέσει αφορμή για να ενημερωθείτε αλλά και να προβληματιστείτε όσον αφορά κάποια φλέγοντα ζητήματα.

Ως εμπειρογνώμονες, θα κληθείτε να εκπροσωπήσετε τις χώρες σας σύμφωνα με την πολιτική που ακολουθούν και να δουλέψετε ομαδικά με τους άλλους συμμετέχοντες για την διασφάλιση βασικών δικαιωμάτων. Σκοπός του παρόντος οδηγού μελέτης είναι να σας κατευθύνει και να διευκολύνει την προετοιμασία σας όσο πλησιάζουν οι μέρες του συνεδρίου. Σε αυτόν, θα βρείτε σημαντικό υλικό που θα βοηθήσει στην έρευνα σας.

Περιμένουμε με μεγάλη χαρά να ακούσουμε τις ιδέες και τις λύσεις σας. Εμείς ως Προεδρείο θα βρισκόμαστε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε απορία ή προβληματισμό σας. Ελάτε με ζήλο, και πολλές δημιουργικές λύσεις. Σας ευχόμαστε καλή επιτυχία και περιμένουμε να σας γνωρίσουμε και από κοντά.

Με εκτίμηση,

Ιωάννα Μανάκου, *Αντιπρόεδρος*

Πηνελόπη Λιάκου, *Αντιπρόεδρος*

2. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μερών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Προς αυτή την κατεύθυνση, στις 16 Δεκεμβρίου 1966 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε το Διεθνές Σύμφωνο για το Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή στις 3 Ιανουαρίου 1976 σύμφωνα με το άρθρο 27.

Ως διεθνής σύμβαση, το παραπάνω Σύμφωνο δεσμεύει νομικά όλα τα κράτη-μέλη που το έχουν υπογράψει κι επικυρώσει να εργαστούν για τη χορήγηση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων στα μη αυτοδιοικούμενα εδάφη και στα άτομα. Συνολικά 165 κράτη δεσμεύονται από τις διατάξεις του, οι οποίες μεταξύ άλλων αφορούν στη στέγαση, την εκπαίδευση, την εργασία, το περιβάλλον, την υγεία, την κοινωνική ασφάλιση, τα πολιτιστικά δικαιώματα και το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Η υιοθέτηση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του Συμφώνου το 2008, και η θέση του σε εφαρμογή το 2013, έδωσε τη δυνατότητα ατομικής και διακρατικής αναφοράς αναφορικά με παραβάσεις των διατάξεων του Συμφώνου αυτού, παρέχοντας συνεπώς αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει. Η Ελλάδα κύρωσε το Σύμφωνο με τον νόμο 1532/85 αλλά όχι το Πρωτόκολλο.

3. Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών δικαιωμάτων: ρόλος και αρμοδιότητες¹

Η Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων είναι το όργανο που αποτελείται από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και ως κύριο έργο της έχει την επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε με βάση το Ψήφισμα (“Resolution”) 1985/17 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ της 28ης Μαΐου 1985.

Όλα τα κράτη μέρη είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν στην Επιτροπή σε τακτική βάση εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με βάση το Σύμφωνο. Πιο συγκεκριμένα, οι εκθέσεις υποβάλλονται δύο χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ του Συμφώνου για τα ιδρυτικά κράτη μέρη και δύο χρόνια μετά την κύρωση του Συμφώνου για τα προσχωρήσαντα κράτη μέρη. Έκτοτε, κάθε πέντε έτη, τα κράτη οφείλουν να ενημερώνουν για την εφαρμογή των διατάξεων του Συμφώνου. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή εξετάζει κάθε έκθεση και απευθύνει τις ανησυχίες και τις συστάσεις της σε κάθε κράτος μέρος με τη μορφή «τελικών παρατηρήσεων».

Πέραν των ανωτέρω, η Επιτροπή υιοθετεί με συναίνεση τα Γενικά Σχόλια. Πρόκειται για κείμενα που στοχεύουν στην ερμηνεία ή διευκρίνιση όρων ή διατάξεων του Συμφώνου, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητά και να διευκολυνθούν τα κράτη μέρη στην καλύτερη δυνατή εφαρμογή τους και στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους.

Προστασία της Οικογένειας: Όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν την προστασία της οικογενειακής τους ζωής. Η ίδια η οικογένεια απολαύει προστασίας, την οποία διοχετεύει στα μέλη της λόγω των δεσμών που δημιουργούνται μέσα σε αυτήν. Ως εκ τούτου κάθε μέλος της προστατεύεται αυτοτελώς, όπως για παράδειγμα τα παιδιά και οι έφηβοι, για τα οποία λαμβάνονται ιδιαίτερα μέτρα προστασίας, προκειμένου να διασφαλιστούν και άλλα δικαιώματά τους με άξονα το δικαίωμά τους να προστατεύονται ως μέλη της οικογένειας. Το Άρθρο 10 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα εξασφαλίζει το πανανθρώπινο δικαίωμα στην προστασία της οικογένειας, η οποία αποτελεί φυσικό και βασικό

¹ Committee on Economic, Social and Cultural rights, Introduction. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/Pages/CESCRIntro.aspx>. (Ανακτήθηκε στις 03/09/2023)

στοιχείο της κοινωνίας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας καθιερώνεται ως η βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο, η οικογένεια συνιστά το μέσο μέσω του οποίου τα μέλη της προστατεύονται και ως μέλη της ευρύτερης κοινωνίας στην οποία ανήκουν.

4. Άρθρο 10 Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα²

«Άρθρο 10.

– Τα συμβαλλόμενα με το Σύμφωνο αυτό Κράτη αναγνωρίζουν ότι:

1. Η μεγαλύτερη κατά το δυνατό προστασία και βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί στην οικογένεια, η οποία αποτελεί το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας, ειδικότερα για τη δημιουργία της και για όσο χρονικό διάστημα ευθύνεται αυτή για τη συντήρηση και μόρφωση των εξαρτημένων παιδιών της. Στο γάμο πρέπει να συμφωνούν ελεύθερα οι μέλλοντες σύζυγοι.

2. Ειδική προστασία πρέπει να παρέχεται στις μητέρες για εύλογο χρονικό διάστημα πριν και μετά τη γέννηση παιδιών. Οι εργαζόμενες μητέρες πρέπει να λαμβάνουν κατά το ίδιο διάστημα άδεια με αποδοχές ή άδεια με ανάλογες παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως.

Ειδικά μέτρα προστασίας και αρωγής πρέπει να λαμβάνονται για όλα τα παιδιά και τους εφήβους, ανεξάρτητα από τη σχέση συγγένειας ή άλλες καταστάσεις. Τα παιδιά και οι έφηβοι πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική και κοινωνική εκμετάλλευση. Πρέπει να τιμωρείται με νόμο η χρησιμοποίησή τους σε εργασίες ζημιογόνες για την ηθική τους υπόσταση και την υγεία τους ή επικίνδυνες για τη ζωή τους ή επιβλαβείς για την κανονική ανάπτυξή τους. Τα Κράτη πρέπει ακόμη να καθορίσουν και τα όρια ηλικίας κάτω από τα οποία η έμμισθη χρησιμοποίηση παιδικών εργατικών χεριών απαγορεύεται και τιμωρείται με νόμο.»

² Από την επίσημη μετάφραση του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, όπως κυρώθηκε με τον ν. 1532/1985. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=v&docid=4bd686b92> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

5. Ανάλυση του Άρθρου 10 του Συμφώνου - Επεξήγηση Ορολογίας

Οικογένεια: Το σύνολο των προσώπων που συνδέονται μεταξύ τους είτε με τον γάμο είτε με ελεύθερη ένωση που συνοδεύεται από σύμφωνο συμβίωσης είτε με τη γέννηση είτε με την υιοθεσία³.

Ο καταναγκαστικός γάμος: Είναι ένας γάμος στον οποίο ένα ή και τα δύο μέρη παντρεύονται χωρίς την πλήρη συναίνεση και συγκατάθεση τους. Αυτό συμβαίνει, όταν τα άτομα εξαναγκάζονται να παντρευτούν παρά τη θέλησή τους μέσω της χρήσης σωματικής βίας, απειλών, ψυχολογικής πίεσης, συναισθηματικού χειρισμού ή άλλων μορφών καταναγκασμού με σκοπό την ικανοποίηση συμφερόντων και την τήρηση παραδόσεων. Οι συγκεκριμένοι γάμοι, αποτελούν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαφέρουν από αυτούς στους οποίους και τα δύο μέρη έχουν τη δυνατότητα να συναινέσουν και είναι ελεύθερα να αρνηθούν εφόσον δεν συμφωνούν με την εκτέλεση του⁴.

Η ενδοοικογενειακή βία: Αποτελεί ένα πρότυπο συμπεριφοράς σε οποιαδήποτε μορφή σχέσης που χρησιμοποιείται για να αποκτηθεί-διατηρηθεί η υπεροχή και ο έλεγχος ενός συντρόφου έναντι του άλλου. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να αφορούν ένα παιδί ή άλλο συγγενή ή οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογένειας. Περιλαμβάνει διάφορες πρακτικές ή απειλές ενεργειών που στοχεύουν στην πρόκληση φόβου, εκφοβισμού και χειραγώγησης. Η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να εμφανιστεί σε διάφορες μορφές, όπως σωματική κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση, συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση, οικονομική κακοποίηση και απειλές. Μπορεί να συμβεί σε οποιονδήποτε, ανεξαρτήτως φυλής, ηλικίας, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκείας ή κοινωνικοοικονομικής κατάστασης. Η ενδοοικογενειακή βία συχνά περιλαμβάνει έναν σύντροφο που προσπαθεί να επιβληθεί στον άλλον, οδηγώντας σε βλάβη, απομόνωση ή φόβο⁵.

Τα εγκλήματα τιμής: Πράξεις ακραίας βίας που διαπράττονται δυσανάλογα, αν και όχι αποκλειστικά, εναντίον κοριτσιών και γυναικών, στην περίπτωση που, τα αρσενικά

³ Γεωργιάδης, Α. (2017). ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, σ. 6

⁴ European Institute for Gender Equality (2016): Καταναγκαστικός Γάμος. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1171?language_content_entity=en (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

⁵ United Nations: What is domestic abuse? (χ.χ). Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

συνήθως μέλη (χωρίς να αποκλείονται και κατά κανόνα ηλικιωμένες γυναίκες) μιας οικογένειας θεωρούν ότι κάποια υποθετική ή πραγματική θηλυκή συμπεριφορά ντροπίασε ή πρόκειται να ντροπιάσει την τιμή της οικογένειας ή την κοινότητα⁶.

6. Ειδικότερα ζητήματα

6.1. Ενδοοικογενειακή βία: Ενημέρωση και Προστασία

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα διάχυτο παγκόσμιο ζήτημα που ξεπερνά τις πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές γραμμές, επηρεάζοντας εκατομμύρια ανθρώπους, ιδιαίτερα γυναίκες και παιδιά. Νόμοι έχουν θεσπιστεί από σχεδόν όλες τις χώρες, οι οποίοι καταδικάζουν όλες τις μορφές βίας στην οικογένεια. Έτσι και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα αναγνωρίζει ότι οποιαδήποτε μορφή ενδοοικογενειακής βίας κρίνεται μη αποδεκτή, ενώ παράλληλα υποστηρίζει ότι ειδικά μέτρα προστασίας πρέπει να λαμβάνονται για να διασφαλίζεται η προστασία όλης της οικογένειας αλλά κυρίως των παιδιών⁷.

Συχνά, αφήνει τα θύματα παγιδευμένα σε κύκλους κακοποίησης, δημιουργώντας μακροχρόνιες συναισθηματικές, ψυχολογικές και σωματικές βλάβες. Η πολυπλοκότητα της ενδοοικογενειακής βίας απαιτεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση των αιτιών, των μορφών και των συνεπειών της, καθώς και την ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών για την ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και την προστασία.

Η ενδοοικογενειακή βία, όπως αναφέρθηκε, μπορεί να έχει πολλές μορφές, οι οποίες είναι αναγκαίο να αναλυθούν. Πρώτη και πιο συχνή είναι η σωματική βία η οποία μπορεί να προκληθεί από κάποιο χτύπημα μέχρι και με απαγόρευση σίτισης. Η επόμενη μορφή της είναι η σεξουαλική, η οποία περιλαμβάνει εξαναγκασμό σε οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη με ή χωρίς αμοιβή. Στη συνέχεια έχουμε την συναισθηματική βία κατά την οποία το θύμα δέχεται χειραγώγηση ή και χυδαίους χαρακτηρισμούς από τον θύτη με σκοπό την υποβάθμισή του. Τέλος έχουμε την οικονομική κακοποίηση, η οποία συναντάται κυρίως από άντρες προς τις γυναίκες ή και τα παιδιά. Σε αυτή την

⁶ European Institute for Gender Equality (2016): Εγκλήματα Τιμής. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1194?language_content_entity=el (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).

⁷ Βλ. υποσημείωση 2

περίπτωση το θύμα εξαρτάται εξ ολοκλήρου οικονομικά από τον θύτη, ο οποίος του ασκεί πλήρες έλεγχο και καθίσταται ανήμπορο να αντιδράσει⁸.

Η ευαισθητοποίηση και η ενημέρωση είναι βασικός παράγοντας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς βοηθά να σπάσει η σιωπή που συχνά περιβάλλει αυτό το ζήτημα. Η ευαισθητοποίηση ενδυναμώνει τα θύματα, εκπαιδεύει το κοινό και ενθαρρύνει τους παρευρισκόμενους να παρέμβουν. Κατά την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, η κοινωνία πρέπει να την αναγνωρίσει ως όχι απλώς ένα ιδιωτικό οικογενειακό ζήτημα, αλλά ένα ευρέως διαδεδομένο ζήτημα δημόσιας υγείας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αν και όλες οι παραπάνω μορφές ενδοοικογενειακής βίας είναι αναγνωρισμένες νομικά, φαίνεται να συνεχίζουν να υπάρχουν παραβιάσεις. Τόσο ο ΟΗΕ όσο και άλλες διεθνείς οργανώσεις αγωνίζονται διαρκώς για την προστασία της οικογένειας. Ωστόσο, γίνεται κατανοητό ότι μέχρι και σήμερα παρά τις προσπάθειες που έχουν σημειωθεί η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα όλο και πιο συχνό φαινόμενο. Είναι φανερό δε ότι τα κράτη μέρη πρέπει να λάβουν περισσότερα μέτρα ώστε όλα τα μέλη της οικογένειας να είναι ασφαλή, προστατεύοντας τα δικαιώματά τους.

6.2. Η ισορρόπηση της εργασίας με την οικογενειακή ζωή

Στις σύγχρονες κοινωνίες, η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των επαγγελματικών ευθυνών και της οικογενειακής ζωής είναι μια αυξανόμενη ανησυχία για πολλά άτομα. Καθώς οι οικονομίες έχουν γίνει πιο απαιτητικές και η δομή των οικογενειών έχει εξελιχθεί, η ικανότητα να δίνεται εξίσου προτεραιότητα τόσο στον εργασιακό όσο και στον οικογενειακό χρόνο έχει γίνει κεντρικό ζήτημα. Αυτή η ισορροπία δεν είναι απλώς θέμα προσωπικής προτίμησης, αλλά αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ως θεμελιώδες δικαίωμα, ειδικά όταν πρόκειται για την προστασία της οικογενειακής ζωής και τη διασφάλιση της ευημερίας.

Την τελευταία δεκαετία, ωστόσο, και μετά την τελευταία οικονομική κρίση η κατάσταση άλλαξε δραματικά. Εκτός από τις γυναίκες αναγκάζονται και τα παιδιά όχι

⁸Women against abuse: Types of Abuse. Διαθέσιμο στο: <https://www.womenagainstabuse.org/education-resources/learn-about-abuse/types-of-domestic-violence> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).

μόνο να δουλεύουν αλλά να έχουν και τεράστια ωράρια ή πολλές φορές να χρειάζεται να δουλεύουν σε περισσότερες από μια εργασίες. Για την προστασία αυτών των παιδιών, ΟΗΕ αναφέρει στο διεθνές σύμφωνο ότι πρέπει να ορίζεται η ηλικία και τις ώρες που θα πρέπει να δουλεύουν.

Οι γονείς πλέον περνάνε αρκετές ώρες εκτός της οικογενειακής εστίας κάτι το οποίο προκαλεί πληθώρα προβλημάτων. Τα παιδιά είναι απομονωμένα από τους γονείς τους χωρίς ουσιαστική επικοινωνία κάτι που μπορεί να επιφέρει πολλά ψυχολογικά προβλήματα. Δεν καταφέρνουν να δένονται συναισθηματικά μεταξύ τους, πράγματα που προκαλεί ρωγμές στις οικογενειακές σχέσεις και κατά συνέπεια στις κοινωνικές.

Η ισορροπία του χρόνου μεταξύ εργασίας και οικογένειας αναφέρεται στη δίκαιη κατανομή του χρόνου και της ενέργειας που αφιερώνεται ανάμεσα σε επαγγελματικές ευθύνες και οικογενειακές υποχρεώσεις. Η επίτευξη αυτής της ισορροπίας είναι ζωτικής σημασίας για πολλούς λόγους, όχι μόνο για την ατομική ευημερία αλλά και για την υγεία και τη λειτουργία των οικογενειών και της κοινωνίας στο σύνολό της⁹.

Οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να επιτευχθεί αυτή η ισορροπία ποικίλλουν. Μια καλά ισορροπημένη σχέση μεταξύ εργασίας και οικογενειακής ζωής επηρεάζει άμεσα τη συναισθηματική, ψυχολογική και σωματική ευημερία των μελών της οικογένειας. Όταν τα άτομα κατακλύζονται από εργασιακές απαιτήσεις, συχνά αγωνίζονται να παράσχουν επαρκή προσοχή και φροντίδα στις οικογένειές τους, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε τεταμένες σχέσεις, συναισθηματική δυσφορία και μείωση της ποιότητας της οικογενειακής ζωής. Αντίθετα, ο χρόνος που αφιερώνεται στην οικογένεια προάγει το συναισθηματικό δέσιμο, την προσωπική ανάπτυξη και την αίσθηση της ολοκλήρωσης¹⁰.

Καθώς οι κοινωνίες εξελίσσονται, η ανάγκη για ισότητα χρόνου θα αυξάνεται μόνο, ειδικά σε μια εποχή όπου τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες αναμένεται όλο και περισσότερο να συνεισφέρουν εξίσου στην εργασία και στο σπίτι. Δίνοντας προτεραιότητα στα οικογενειακά δικαιώματα και προωθώντας πολιτικές που

⁹ Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (χ.χ): Οικογένεια και ισορροπία μεταξύ εργασιακής και προσωπικής ζωής. Διαθέσιμο στο: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/E-fact%2057%20-%20EL.pdf> (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024).

¹⁰ The Access (2023): Family and work life balance: Why it's important. Διαθέσιμο στο: <https://www.theaccessgroup.com/en-gb/blog/hcm-work-life-balance-family/> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).

υποστηρίζουν την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, οι κοινωνίες μπορούν να δημιουργήσουν πιο υγιή, πιο δίκαια περιβάλλοντα για την ευημερία των ατόμων και των οικογενειών.¹¹.

6.3. Οι καταναγκαστικοί γάμοι και εγκλήματα τιμής

Δύο από τα πιο ανήσυχα φαινόμενα, τα οποία δεν έχουν δυστυχώς εξαλειφθεί στις μέρες μας είναι αυτά των *καταναγκαστικών γάμων*¹² και των *εγκλημάτων τιμής*¹³. Και τα δύο αποτελούν παραβιάσεις των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εξακολουθούν να υφίστανται σε διάφορα μέρη του κόσμου, πλήττοντας δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια. Οι πρακτικές αυτές είναι βαθιά ριζωμένες στις πολιτιστικές, θρησκευτικές και κοινωνικές παραδόσεις, οι οποίες συχνά δικαιολογούνται στο όνομα της διατήρησης της οικογενειακής τιμής. Παρά τις διεθνείς και εθνικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτών των καταχρήσεων, οι αναγκαστικοί γάμοι και η βία λόγω τιμής παραμένουν εδραιωμένες σε πολλές κοινωνίες, διαιωνίζοντας κύκλους καταπίεσης και κακοποίησης.

Σύμφωνα με το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), περίπου 650 εκατομμύρια γυναίκες παγκοσμίως έχουν εξαναγκαστεί να παντρευτούν. Αυτό οδηγεί συχνά σε μακροπρόθεσμες συνέπειες, όπως η ενδοοικογενειακή βία, η πρόωρη εγκυμοσύνη και οι περιορισμένες ευκαιρίες εκπαίδευσης, που με τη σειρά τους διαιωνίζουν τη φτώχεια και τον αποκλεισμό.¹⁴.

Η λεγόμενη κατάχρηση που βασίζεται στην τιμή αναφέρεται σε μια σειρά βίαιων και καταναγκαστικών πρακτικών που δικαιολογούνται στο όνομα της διατήρησης της «τιμής» μιας οικογένειας, μιας κοινότητας ή μιας ευρύτερης πολιτιστικής ομάδας¹⁵. Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου πέντε χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια δολοφονούνται και

¹¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2024) : Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής γονέων: νέοι κανόνες άδειας για την οικογενειακή φροντίδα. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20180706STO07413/parents-work-life-balance-new-leave-rules-for-family-care> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).

¹² Βλ. υποσημείωση 5

¹³ Βλ. υποσημείωση 5

¹⁴ OHCHR (2016): Child and forced marriage: a violation of human rights. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/stories/2016/11/child-and-forced-marriage-violation-human-rights> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).

¹⁵ Safer Bradford: Forced Marriage and Honour Based Abuse (χ.χ). Διαθέσιμο στο: <https://saferbradford.co.uk/resources/childrens/forced-marriage-and-honour-based-abuse/> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

κακοποιούνται κάθε χρόνο από άντρες συγγενείς ως τιμωρία για μια σειρά συμπεριφορών που κρίθηκε ότι έχουν βλάψει την οικογενειακή φήμη¹⁶. Αυτές οι πράξεις κακοποίησης μπορεί να εκδηλωθούν ως σωματική, συναισθηματική ή ψυχολογική βία και συχνά συμβαίνουν όταν μια οικογένεια ή μια κοινότητα πιστεύει ότι ένα άτομο, συνήθως μια γυναίκα, έχει παραβιάσει παραδοσιακούς ή πολιτισμικούς κανόνες¹⁷.

Το δικαίωμα στην προστασία της οικογένειας αναγνωρίζεται παγκοσμίως, αλλά δημιουργεί ένταση όταν επιβλαβείς πρακτικές όπως οι καταναγκαστικοί γάμοι και τα εγκλήματα τιμής δικαιολογούνται υπό το πρόσχημα της προστασίας των οικογενειακών αξιών ή των πολιτιστικών παραδόσεων.

Προκειμένου να υπάρχουν, λοιπόν, οικογένειες στις οποίες όλα τα μέλη ενεργούν με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, άρα και υγιείς πολίτες θα πρέπει να διασφαλίζεται από τα κράτη μέρη ότι οι γάμοι που τελούνται είναι σύμφωνοι με τους κανονισμούς. Αν και οι περιοχές που συναντάμε πιο συχνά τέτοιες περιπτώσεις είναι στις χώρες της Μέσης Ανατολής, δεν σημαίνει ότι δεν υφίστανται σε άλλες χώρες. Παρά την σημαντική πρόοδο ορισμένων χωρών στην καταπολέμηση αυτού του φαινομένου τα κράτη μέρη πρέπει να καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες μέχρι την εξάλειψή του.

Οι καταναγκαστικοί γάμοι και τα εγκλήματα τιμής είναι κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, αφαιρώντας τους την αυτονομία τους και υποβάλλοντάς τα σε βία και εξαναγκασμό. Αυτές οι πρακτικές έρχονται σε σύγκρουση με τις διεθνείς νομικές αρχές που προστατεύουν τα οικογενειακά δικαιώματα, καθιστώντας σαφές ότι το δικαίωμα στην οικογενειακή προστασία δεν μπορεί να γίνει επίκληση για να δικαιολογηθεί η βία ή ο εξαναγκασμός εντός της οικογένειας. Κρίνεται αναγκαίο, λοιπόν, ότι τα κράτη μέρη πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την προστασία της οικογένειας δεδομένου ότι αυτή πρέπει να βασίζεται στο σεβασμό της αξιοπρέπειας και της αυτονομίας όλων των μελών της.

¹⁶ United Nations (2010): Murder in the name of family honour: Ramallah conference on women – OHCHR Press release. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-202066/> (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024)

¹⁷ Βλ. υποσημείωση 14.

7. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

1. Τι είδους μέτρα πρέπει να λάβουν τα κράτη μέρη ώστε να διασφαλίσουν την σωματική και ψυχολογική ασφάλεια κάθε μέλους μία οικογένειας; Πώς θα μπορούσαν να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες;
2. Με ποιους τρόπους μπορούν τα κράτη μέρη να διασφαλίσουν την ισορροπία χρόνου μεταξύ εργασίας και οικογενείας προκειμένου τα μέλη της οικογένειας να έχουν παραγωγικό χρόνο μαζί;
3. Πώς μπορούν τα κράτη μέρη να συμβάλλουν στην εξάλειψη των καταναγκαστικών γάμων και των εγκλημάτων τιμής, και πως μπορούν να προστατέψουν τα θύματα αυτών;

8. Ενδεικτικές πηγές για πρόσθετη μελέτη

- ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ (χ.χ.) ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ: ΜΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ. Διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/%CF%84%CE%B1-%CE%B7%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B7-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84/>. (Ανακτήθηκε στις 03/09/2023).
- Το κανάλι του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Youtube, το οποίο περιέχει πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα: <https://www.youtube.com/user/UNOHCHR>. (Ανακτήθηκε στις 03/09/2023).
- Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος του ΟΗΕ. Έμφαση πρέπει να δοθεί στο αν το συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και κυρώσει το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα: <https://indicators.ohchr.org/>. (Ανακτήθηκε στις 03/09/2023).

- FRA – European Union Agency for Fundamental Rights (2014): Αντιμετώπιση των καταναγκαστικών γάμων στην ΕΕ: νομικές διατάξεις και υποσχόμενες πρακτικές. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-forced-marriage-eu_en.pdf.pdf (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024)
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία: Οικογένεια και ισορροπία μεταξύ εργασιακής και προσωπικής ζωής. Διαθέσιμο στο: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/E-fact%2057%20-%20EL.pdf> (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024).

9. Βιβλιογραφία

- Γεωργιάδης, Α. (2017). ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, σελ. 6
- Νάσκου - Περράκη Π., Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία, Θεωρία και Νομολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Γ' έκδοση, 2022
- Νάσκου - Περράκη Π., Τα Δικαιώματα του Παιδιού, τ. 4ος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2023

10. Ηλεκτρονικές Πηγές

- The Access (2023): Family and work life balance: Why it's important. Διαθέσιμο στο: <https://www.theaccessgroup.com/en-gb/blog/hcm-work-life-balance-family/> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)
- Committee on Economic, Social and Cultural rights, Introduction. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/Pages/CESCRIntro.aspx>. (Ανακτήθηκε στις 03/09/2023)
- Από την επίσημη μετάφραση του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, όπως κυρώθηκε με τον ν. 1532/1985. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bd686b92> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

- Γεωργιάδης, Α. (2017). ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, σ. 6
- European Institute for Gender Equality (2016): Καταναγκαστικός Γάμος. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1171?language_content_entity=el (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)
- United Nations: What is domestic abuse? (χ.χ). Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)
- Women against abuse: Types of Abuse. Διαθέσιμο στο: <https://www.womenagainstabuse.org/education-resources/learn-about-abuse/types-of-domestic-violence> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).
- European Institute for Gender Equality (2016): Εγκλήματα Τιμής. Διαθέσιμο στο: https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1194?language_content_entity=el (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).
- The Access (2023): Family and work life balance: Why it's important. Διαθέσιμο στο: <https://www.theaccessgroup.com/en-gb/blog/hcm-work-life-balance-family/> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2024) : Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής γονέων: νέοι κανόνες άδειας για την οικογενειακή φροντίδα. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20180706STO07413/parents-work-life-balance-new-leave-rules-for-family-care> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).
- OHCHR (2016): Child and forced marriage: a violation of human rights. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/stories/2016/11/child-and-forced-marriage-violation-human-rights> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024).
- Safer Bradford: Forced Marriage and Honour Based Abuse (χ.χ). Διαθέσιμο στο: <https://saferbradford.co.uk/resources/childrens/forced-marriage-and-honour-based-abuse/> (Ανακτήθηκε στις 06/09/2024)

- United Nations (2010): Murder in the name of family honour: Ramallah conference on women – OHCHR Press release. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-202066/> (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024)
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία: Οικογένεια και ισορροπία μεταξύ εργασιακής και προσωπικής ζωής. Διαθέσιμο στο: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/E-fact%2057%20-%20EL.pdf> (Ανακτήθηκε στις 07/09/2024).